

Franc Mering

HAJNE

*D*EVOLUTA

Franc Mering

HAJNRIH HAJNE

Beograd, 2016.

Naslov originala
Heinrich Heine, Franz Mehring
Berlin: Dietz Verlag
Lirski intermeco (Buch der Lieder) Hajnrih Hajne;
prepevao Aleksa Šantić

Beti Hajne, majka Hajnriha Hajnea

MLADOST

Još nije rešen dugotrajni spor oko godine rođenja Hajnriha Hajnea. On sam, naročito u poznijim godinama, u više mahova izričito je izjavljivao da je rođen 13. decembra 1799, no ovaj navod podleže opravdanoj sumnji. Verovatno da je dve godine ranije ugledao svet, kao prvorođeni sin jevrejskih roditelja, koji su živeli skromno.

Otac mu se nastanio u Diseldorfu, pošto je pre toga bio upravnik provijantskog slagališta u hanoverskoj armiji, i oženio se ćerkom lekara Van Gelderna. Bio je to čovek koji je život shvatao olako, dobroćudan, ali beznačajnog duha. Hajneova majka umnogome ga je prevazilazila, mada se na osnovu njenih sačuvanih pisama može sumnjati u njeno navodno naučno obrazovanje. Za svog prvenca imala je velike planove, doduše samo u smislu praktičnih uspeha. Na njegov pesnički poziv gledala je sa velikim nepoverenjem.

Hajne se više puta osvrtao na godine svog detinjstva — i u svojim *Slikama s putovanja* i u *Memoarima*. On tu meša stvarno s izmišljenim. Doduše, osnovni ton tih opisa je istinit, ali se njihove pojedinosti, bez dubljeg ispitivanja, ne mogu smatrati tačnim. Njegovu mladost najvernije obeležavaju reči koje je 1833. godine napisao Farnhagenu fon Enze: „Što sam se nekada latio oružja, prisilila me je tuđa poruga, drsko razmetanje poreklom — u mojoj kolevci je već bio naznačen moj životni put”.

Jevrejsko poreklo donelo mu je i sreću i nesreću. Ono je njegovom bitisanju oduzelo mir i spokoj, ali ga je zato stavilo u red prvoboraca slobodnog čovečanstva, među kojima njegovo ime blista besmrtnim sjajem. Njegova porodica nije spadala među visokoobrazovane Jevreje, kakvih je inače bilo na Rajni. Pisma njegove majke, koja je navikla na hebrejski jezik, pokazuju da

je samo nepotpuno vladala nemačkim. Čak je i sam pesnik morao još u prvim svojim objavljenim delima da se bori sa nemačkom gramatikom. Francuska vlast, pod kojom se nalazila Rajnska pokrajina u prvim godinama Hajneovog života, oslobodila je nemačko jevrejstvo sramnih okova. Time se objašnjava Hajneovo oduševljavanje Napoleonom, kao potpuno prirodno osećanje, koje mu nikako ne služi na sramotu — jedino ako možda ne treba verovati novonemačkom patriotizmu da je ipak veća sreća da te Hoencolern gazi kao psa nego da te Napoleon posmatra kao čoveka. U zrelijim godinama Hajne je, uostalom, umeo da stavi odgovarajuće granice svom obožavanju Napoleona.

Ali baš kada je ulazio u godine duhovnog buđenja, morala mu se Napoleonova slika prikazati u osobito blistavoj svetlosti, kada je pruska vlada, kojoj je prilikom cenkanja oko zemalja na Bečkom kongresu pripala Rajnska pokrajina, u svojoj istočno-lapskoj zaostalosti počela da ukida blagotvorne reforme francuske vlasti i naročito Jevrejima ponovo da nameće stari jaram. Mladom Hajneu, koji je završio Diseldorfski licej, time su uništeni svi izgledi na činovničku karijeru, koju mu je bila namenila majka. Ona je odlučila da ga posveti trgovačkom pozivu, za koji nije imao ni najmanje smisla.

I zaista je njegovo trgovačko šegrtovanje, koje je proveo najpre kod nekog bankara, a potom kod nekog bakalina u Frankfurtu na Majni, pretrpelo potpun neuspeh. Već se posle nekoliko meseci, na nezadovoljstvo svojih roditelja, vratio u Diseldorf. Oni su učinili i poslednji pokušaj i dali sina u kancelariju Solomona Hajnea, brata Hajnrihovog oca, koji je od siromašnog potrčka doterao do višestrukog milionera. Kod njega je Hajne izdržao dve godine, od leta 1816. do leta 1818. Ovaj pokušaj nije se čak ni završio neuspehom, nego je stric Hajneu otvorio sopstvenu radnju. Međutim, manufakturna trgovina „Hari Hajne i kompanija” morala je da se likvidira već u rano

leto 1819, i time je zauvek bilo gotovo sa Hajneovom trgovačkom karijerom, kojoj je on — naravno potpuno protiv svoje volje — žrtvovao tri dragocene godine mladosti.

Za Hajnea je još bila sreća što je stric Solomon izjavio da je voljan da omogući studije „budalastom momku”, pri čemu je kao uslov postavio jedino izbor takvih studija koje čoveku daju mogućnost za pristojan život. Plan mu je bio da Hajne studira prava, pa da onda u Hamburgu otvori advokatsku kancelariju. No i taj je plan propao, a ono što je najpre izgledalo kao Hajnrihova sreća, ipak je postalo i njegova nesreća, možda čak najveća nesreća u njegovom životu. Stalno je zavisio od tog potpuno neobrazovanog skorojevića, koji je po prirodi možda i bio u neku ruku dobroćudan, ali je, sedeći na svojim vrećama punim parama, mislio da sme sebi dozvoliti sve što mu padne na pamet. O Hajneovom duhovnom značaju sudio je uvek samo po čuvenju. Ovom okorelom kralju berze svakako se ponajmanje sviđala strasna ljubav kojom je taj njegov promašeni sinovac usplamteo prema njegovoj kćeri Amaliji.

U međuvremenu se u Hajneu probudila pesnička žica. U jednom hamburškom listu objavio je svoje prvence. Kao što se svi pesnici, ne izuzimajući čak ni genije, koji su pozvani da utru nove puteve, najpre oslanjaju na pesničku tradiciju — i Gete je počeo u francuskom duhu i stilu — tako i Hajne dolazi putem romantizma, čija je velikolepnost, još uvek gordeći se, godina-ma posle 1815. tek vrlo lagano počela da bleđi. *Slike sanja*, s kojima je Hajne počeo, i po sadržaju i po obliku skroz su romantičarske. One se, iako ne od početka do kraja, najvećim delom odnose na Pepicu, lepu dželatovu ćerčicu, o kojoj je Hajne pričao u svojim memoarima. Ali da Hajne na početku stvaralaštva nije bio zakleti pristalica romantičarske škole rečito svedoče i njegova najranija dela, naročito balada *Dva grenadira*. Nju je, kako je sam tvrdio, spevao već 1816. godine, ili — ukoliko ga je pritom izdalo pamćenje, kao što mnogi pretpostavljaju — sva-

kako pre nego što je počeo univerzitetske studije. Ni po sadržaju ni po obliku ne može se zamisliti nešto neromantičnije od ove divne balade, kojoj u nemačkom jeziku ima malo sličnih.

Sopstveni odnos prema romantizmu postao je Hajneu mnogo jasniji na univerzitetu u Bonu, koji je pohađao od jeseni 1819. do jeseni 1820. Tu je stupio u bliske veze sa Avgustom Vilhelmom Šlegelom, jednim od vođa romantičarske škole, koji je kao pesnik dao malo, ali je zato utoliko više stvorio kao odličan poznavalac umetnosti i majstorski prevodilac. Hajne ga je kasnije grdno potkačio, no u svom bonskom razdoblju nesumnjivo je mnogo od njega naučio i iskazao mu svoju zahvalnost u nekoliko soneta. Ipak je već tada — u jednom malom sastavu, koji se pojavio u nekom rajnskom listu i u kome još ispoljava duboko poštovanje prema Šlegelu, pa ga čak izjednačuje sa Geteom — dokazao koliko je daleko od toga da prosto pođe stopama romantizma. „Nikad ni doveka prava romantika nije ono što toliki nazivaju romantikom, naime mešavina španskog bleska, škotskih magli i italijanske zvonjave, zbrkane i rasplintute slike koje kao da se prosipaju iz čarobne svetiljke i čudno uzbuđuju i naslađuju dušu šarenom igrom boja i blistavim osvetljenjem”. A pre svega romantizam treba da se odrekne hrišćansko-germanskog srednjeg veka. „Nema više sveštenika koji bi mogao okovati u lance nemačke duhove. Nema više plemićkog velmože koji bi mogao bičem da nagna nemačka tela na kulučenje. Stoga neka i nemačka muza opet bude slobodno, cvetno, neizveštačeno, časno nemačko devojče, a ne monahinjica koja kopni ni plemkinjica koja se diči svojim precima.”

Ove reči, koje je Hajne napisao u leto 1820, zapravo već predviđaju sa čitavom romantikom. Nastala kao književni izraz vraćanja u doba feudalizma, kojim se Istočna Evropa branila od revolucionarnog napredovanja Francuske, romantičarska škola je po svom rođenju bila upućena na „mesečinom obasjanu čarobnu moć” srednjeg veka kao na svet svojih ideala i snova. Pri

tome je bilo u pitanju njeno najdublje biće, a ne neka slučajna pojava, koje bi mogla da se odrekne čim neko pokuša da je obrlati. Ali, naravno, romantičarska škola zato nije tek jednostavno bila neko feudalno-reakcionarno nedonošče. Ona je imala isto takav podvojeni karakter kao uopšte pokreti mnogih naroda koji su doveli do Napoleonovog pada. Ma koliko u ograničenom smislu i ma u kakvim poremećenim odnosima — ona je bila oličenje nacionalnog preporoda, dakle, predstavljala je znatan napredak prema klasičnoj literaturi. Njoj osobito pripada velika zasluga za nemački jezik, koji se polako opet ukalupljivao u stezi akademskih pravila. Ona mu je ubrizgavala svežu krv iz riznice srednjovisokonemačke književnosti, iz neiscrpnih vrela narodnih priča i narodnih pesama. Da joj istorijski razvoj nije presekao životnu nit, čak je mogla sa masama nacije da dođe u mnogo prisniji dodir nego klasična literatura. Kod Lajpciga i Vaterloa nisu pobedili narodi već kneževi. U njihovoj službi romantizam je konačno propao.

Za spasavanje njegovih trajnih vrednosti možda se niko nije brinuo više nego baš Hajne, koji mu je od svih protivnika zadao možda najsmrtonosnije udarce. Nije mu bilo krivo kad su ga nazivali „odbeglim romantičarom” i otvoreno je priznavao da ga je prilikom svih njegovih pohoda protiv romantizma ipak uvek obuzimala čežnja za modrim cvetom. Čak se nije potpuno oslobodio ni loših navika romantizma: ni prekomerne upotrebe motiva sna, ni koketnog igranja mermernim kipovima i pokojnicima. Štaviše, kad je 1820. godine — pored vraćanja iz hrišćansko-germanskog srednjeg veka — „plastično” prikazivanje postavio kao svoj glavni zahtev romantizmu, sam je umeo da udovolji ovom zahtevu jedino u oblasti lirike — tu, dakako, u najvećoj meri. Njegovi dramski i novelistički pokušaji još su prepuni romantičarske rastrojenosti.

Tek pošto je prisvojio istinsku životnu i pokretačku snagu romantičarske škole, dobio je snagu da je prevaziđe i da kao

poslednji romantičarski pesnik u isti mah postane i prvi moderni. Najmanje je pomišljao na to da se ponovo skloni u carstvo estetskog privida, koje je sebi nekada klasična literatura sazidala u oblacima. To carstvo postalo je isto tako nesusťastveno kao i maštarije romantike. Nasuprot „razdoblju umetnosti”, pod kojim je Hajne podrazumevao i klasičnu i romantičarsku književnost, sproveo je da u pesništvu važe prava stvarnog života, ne po suvoparnim pravilima nekog programa, čime bi se slabo nešto učinilo, već na osnovu stvaralačke darovitosti, koja je u svom nejasnom stremljenju uvek bila svesna pravog puta.

Kao što je, uprkos Šlegelovom vođstvu, ubrzo upoznao naličje romantizma, tako je ubrzo pronikao i u nazadnu suštinu hrišćansko-germanskog udruženja studenata, kome je u početku pristupio. U tom udruženju bilo je, doduše, revolucionarnih elemenata, ali oni su bili malobrojni i rastureni i nisu niukoliko bili merodavni u Bonu. Iza nemstvovanja „staronemačkih mladića” Hajne je s pravom naslućivao grdno ćiftinstvo. Uz to on nije ni pušio ni pio, niti bio kavgadžija. Nikada nije mario za tučnjavu ni za pijančenje, što mu ni dan-danas ne mogu da oproste novonemački patrioti. Kao neobično tanano satkana priroda, bio je osetljiv na najblaži pritisak spoljnog sveta — vrlo jaka glavobolja mučila ga je od ranog detinjstva.

U jesen 1820. napustio je Bon i preselio se u Getingen, na Univerzitet koji je preživio velike dane, ali je tada grdno nazodovao. Njegov tamošnji boravak trajao je, međutim, svega nekoliko meseci, pošto je već januara 1821, zbog nekog pitanja časti, udaljen sa univerziteta na pola godine. Nekoliko nedelja kasnije prešao je na Berlinski univerzitet, na kome se zadržao do maja 1823, dakle malo više od dve godine.

Ove godine bile su u njegovom životu veoma značajne. Naravno, ne prvenstveno zahvaljujući krugu mladih pesnika u koji je dospao. Većina njih, danas davno zaboravljena, bila je isuviše beznačajna i Hajne ni od koga od njih nije mogao da

dobije neki naročiti podsticaj. Jedini među njima koji je nesumnjivo imao iskru genijalnosti, Kristijan Ditrih Grabe, nije mnogo hajao za Hajnea, iako mu je Hajne do samrtničke postelje ostao veran i privržen. Nije to jedini slučaj da je Hajne — koji je, tobože zadojen mržnjom, sve omalovažavao — dobrim vraćao zlo koje mu je bilo pričinjeno. Uostalom, Grabeov talent potpuno druge vrste objašnjava zašto je on u Hajneovim pesmama nalazio samo „obmanu, laž i glupost”.

Na Hajnea je mnogo više uticao Farnhagen, a pogotovo njegova supruga Rahel Levin. Hajne je sa njima ostao doživotno prisno povezan. Plašljivo, diplomatsko šunjalo Farnhagen nije baš bio njegov „po duši najstrojniji ratni drug u šali i zbilji”, kako ga je Hajne kasnije nazvao u jednom trenu razdraganosti. Nije dobio toliko trajnog podstreka od samog Farnhagena koliko od njegove supruge, male duhovite vile Rahel. Ona se sva pretvorila u kult prema Geteu, ali je taj kult svom mladom obožavaocu ipak mogla da ulije samo u ograničenoj meri. Hajne je sam bio isuviše pesnik i umetnik a da ne oseti nepokolebljivo divljenje prema pesniku i umetniku Geteu. Nikako nije poštovao „velikog genija koji ne priznaje vreme”, kako je govorio o Geteu, i bio je svestan svoje suprotnosti prema klasičnoj literaturi, kao i svoje suprotnosti prema romantičarskoj školi.

Pod pokroviteljstvom salona Farnhagenovih, koji je predstavljao neku vrstu literarnog centra Berlina, pojavile su se decembra 1821. prve Hajneove pesme u izdanju knjižare Maurer, koja je to honorisala sa četrdeset besplatnih primeraka. To su, uglavnom, bile iste pesme koje su kasnije sačinjavale odeljak „Patnje mladosti” u *Knjizi pesama* — pretežno glas jadanja i bola nesrećne ljubavi, a uz to već i pojedini biseri balada i romansi, u kojima je Hajne celog života bio nenadmašan majstor. U ovim pesmama odnos prema njegovoj sestri od strica Amaliji, koja se 1821. godine udala za nekog posednika iz Kenigzberga, sasvim se pokazuje u pravoj svetlosti: u svetlosti od samog po-

četka beznadežne strasti. Amalija Hajne nikada nije ništa osećala prema svom bratu od strica. Uprkos ponekim romantičarskim manirima, koji su još svojstveni ovoj prvoj zbirci Hajneovih pesama, ona je na njegove najbolje savremenike već ostavila dubok utisak iskrenošću i istinitošću osećanja koje je u njoj ispoljeno prostosrdačnim tonom narodne pesme, datim tako čudesnom snagom. „Hajne”, pisao je Imerman, kome je samom bilo uskraćeno lirsko osećanje, „ima ono što je u pesnika i prvo i poslednje: srce i dušu, i ono što iz toga proizlazi: ličnu istoriju. Otuda se u pesmama opaža da je on sam do dna osetio i proživio njihov sadržaj. On je pravi mladić, a to mnogo znači u doba kada se ljudi već rađaju kao starci”.

Više od godinu dana posle prve zbirke pesama, aprila 1823, Hajne je kod Dimlera objavio *Tragedije i lirski intermece*, ciklus od 65 pesama, u kojima je još jednom opevao veliku ljubav svoje mladosti, sa mnogo pesničke slobode, ali i pesničke istinitosti, u umetnički prekaljenom obliku, i daleko od svakog izveštačenog manira. Kritika je ponovo priznala da su „sažeto, slobodno, ljupko i snažno zvuci stare nemačke narodne pesme” živnuli „u najnovijim sadržajima današnjice”. Oduhovljavanje prirode, kome je stremio romantizam, često na detinjast način, ovde se javlja u savršenom obliku. Sjajna svetlost kojom je zračio *Lirski intermece* nije, naravno, bila potpuno bez senke, ovde-onda ukazuju se prvi slabi tragovi obesti, koja je kod njega bila skoro nerazdvojna od suverenog vladanja svim lirskim umetničkim sredstvima. Pojedine pesme Hajne je kasnije izbacio iz tog ciklusa kad ga je uvrstio *Knjigu pesama*.

Umetnički nemerljivo niže vrednosti nego *Lirski intermece* bile su obe tragedije koje su zajedno s njim ugledale svetlost dana, mada je sam Hajne drugačije mislio. Za nas, kako *Almanzor* tako i *Ratklijf*, više nemaju značaj kao umetnička dela, već samo kao svedočanstva o pesnikovom životu. I to *Almanzor* više nego *Ratklijf*, dramatisovana balada, s avetima u pozadini,

sva u znaku ljubavnih jada što paraju srce, koja je nastala u Hajneovom berlinskom razdoblju. *Almanzor*, međutim, seže u bonško doba, i njegov dramski stožer je „veliki jevrejski bol”, jer su Mavri u ovoj drami zapravo prerušeni Jevreji.

Odrastao u modernim nazorima, Hajne se još u mladim godinama otuđio od verskog života sinagoge. Njega je borcem učinilo društveno ugnjetavanje jevrejstva, koje je duboko zadiralo u njegov sopstveni život. On piše Mozesu Mozeru, najvernijem od svojih prijatelja iz mladosti: „oduševljeno ću se zalagati za prava Jevreja i njihovu građansku ravnopravnost. U opakim vremenima, koja su neminovna, germanska svetina čuće moj glas, i on će odjeknuti u nemačkim pivnicama i palatama. Ali zakleti neprijatelj svih pozitivnih vera nikada sebe neće proglasiti pobornikom one vere koja je prva počela sitničarski da zamera ljudima sve i sva, što nam je sada uzrok tolikih bolova”. Za neko reformističko jevrejstvo Hajne zato nije hteo ni da čuje, kao ni za neko koketovanje sa hrišćanstvom. „Vajna ideja” da treba priznati da su Jevreji sami krvavim nedelom skrivili svoje današnje stanje izgledala mu je „najgluplja i najštetnija, i najvrednija dobrih batina”.

Hajne je bio bezuslovno spreman na borbu protiv društvenog ugnjetavanja jevrejstva. Koliko je tu stvar primao k srcu pokazuje njegovo živo učešće u Udruženju za jevrejsku kulturu i nauku, koje je baš u vreme kad je on živio u Berlinu osnovalo nekoliko darovitih mladih Jevreja, sa ciljem da osposobe jevrejstvo za borbu za emancipaciju. Njihova su imena Eduard Gans, Leopold Cunc, Mozes Mozer, Lazar Bendavid, Ludvig Markus itd. Duhovno najistaknutiji među njima bio je Eduard Gans, poznati Hegelov učenik. Potpuno u duhu Hegelove filozofije su Gansove reči: „Pomoći ćemo da se sruši pregradni zid koji je odvajao Jevrejina od hrišćanina, jevrejski svet od hrišćanskog sveta. Svaku oštru izdvojenost usmerićemo ka opštem cilju. Privešćemo jedno drugom ono što je hiljadama godina išlo na-

poredo, ne dodirujući se... Utešna pouka dobro shvaćene istorije jeste da sve prolazi, ne prolazeći, i da sve ostaje, kad je odavno prošlo. Stoga niti mogu Jevreji da propadnu, niti može jevrejstvo da nestane, ali neka utone u veliki pokret celine, a ipak i dalje živi, kao što reka dalje živi u okeanu". Gans je Hajnea uveo u Udruženje, u čijem je radu revnosno učestvovao.

Ali, prebrzo se pokazalo da je taj visokozamišljeni pokušaj emancipacije Jevreja osuđen na propast zbog nerazumnosti jevrejske mase, koja se, pod isključivim uticajem fanatičkih rabina neznalica, branila od svakog slobodnog daha misli. Čak ni od bogatih jednovernika nije se mogao dobiti ni najskromniji prilog radi održavanja uređaja Udruženja, arhiva, časopisa, škole. „Grozno srozavanje" jevrejstva pokazuje se kao najveća prepreka njegovoj emancipaciji. Hajne se dugo opirao tom saznanju i još je u poznijim danima prebacivao Gansu što je on, koji je zapravo bio kapetan, prvi napustio brod, a trebalo je da ga napusti poslednji. Hajne je govorio o „neoprostivom verolomstvu", i u njegovim posmrtnim delima našlo se još nekoliko pesama, kao *Otpadniku*, *Eduardu G.*, koje su najoštrijim rečima osuđivale što se Gans pokrstio:

*I da ubuduće krst nosio ne bi,
Primio si krst, koji si prezirô,
Za koji još juče izgledaše tebi
Da bi ga u prah i pepeo satirô.*

*Čitanje Šlegela, Burka u Halera
I ostale bedne, njima slične rulje,
Heroja od juče onim putem tera,
Na kome postaju ponajveće hulje.*

U stvari su ovi Hajneovi prekori bili sasvim nepravедni. Gans je istrajao dokle god je postojala i najmanja nada da se može

uzburkati baruština jevrejstva. Uz to je pokušao da u Engleskoj ili Francuskoj sebi stvori naučnu poziciju pre no što pređe u hrišćanstvo, kako bi mogao da drži predavanja na Berlinskom univerzitetu. Doista je čudnovato što je baš Hajne tako strogo sudio o Gansu, kad je i sam učinio isti korak kao Gans, u isto vreme ili možda čak i pre njega.

Ova čudna nedoslednost samo dokazuje koliko je patio zbog tih stvari. Hajne nije laka srca promenio veru radi bržeg napredovanja. Tek posle teških sukoba savesti, tek kad se pokazalo da je nemoguće dobiti drugu „ulaznicu za evropsku kulturu osim hrišćanske krštenice”, odlučio se da nabavi to parče hartije.

A istorija je opravdala njega, kao i Gansa, i mimo njegovih sopstvenih prekora — oba otpadnika uzela su presudno učešće u modernom kulturnom životu, dok su Bendavidi, i Mozeri, i Cunci, koji su ostali verni jevrejstvu, ostali i u časnoj tami.

O AUTORU

Franc Mering se rodio u mestu Slavno u Poljskoj (tada Šlave (Schlawe) u Pomeraniji) 27. februara 1846. godine. Kao novinar radio je u brojnim dnevnim novinama i časopisima poput *Novog vremena* (*Neue Zeit*) i *Frankfurtskih novina* (*Frankfurter Zeitung*). Bio je glavni urednik socijalistički orijentisanih *Berlinskih narodnih novina* (*Berliner Volkszeitung*).

Pridružio se Socijal demokratskoj partiji 1890. godine i ubrzo postao jedan od glavnih teoretičara socijalističkog pokreta.

Mering je inspirisan delom Roze Luksemburg 1897. godine objavio još jedno značajno delo – *Istorija nemačke socijal-demokratije*. Početkom XX veka bio je glavni urednik *Lajpciških narodnih novina*. Radio je kao predavač u školi Socijal demokratske partije i bio poslanik u Pruskom parlamentu.

Oštro je upozoravao na mogući sukob Velike Britanije i Nemačkog carstva, pozivajući radničku klasu da se ujedini i suprotstavi novom ratu. Ponesen antiratnom idejom Franc Mering je zajedno sa Rozom Luksemburg, Klarom Cetkin, Karlom Libknehtom i Polom Levijem 1915. godine osnovao tajnu političku organizaciju „Spartakističku ligu” udaljivši se tako od Socijal-demokratske partije koja je podržala rat. „Spartakistička liga” se oglašavala putem ilegalnih novina *Spartakova pisma* koje je pored ostalih uređivao i Mehring.

Pred kraj života bio je lošeg zdravlja, posebno ga je pogodila tragična smrt Roze Luksemburg i Karla Libknehta. Nekoliko nedelja nakon njihovog ubistva Franc Mering je umro u Berlinu 28. januara 1919. godine.

Museo

SADRŽAJ

Mladost.....	5
Slike s putovanja	17
Julaska revolucija.....	31
Pesnik satiričar.....	43
U postelji-grobnici	49
<i>Hajnrih Hajne, Lirski intermeco</i>	59
O autoru	93